

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 227/09-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 28. júla 2009 predbežne prerokoval sťažnosť L. B., Z., zastúpenej advokátom JUDr. O. P., P., vo veci namietaného porušenia jej základného práva podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 5 Co 8/2008 z 15. októbra 2008 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť L. B. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 15. januára 2009 doručená sťažnosť L. B., Z. (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia jej základného práva podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), ako aj práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru

o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 5 Co 8/2008 z 15. októbra 2008.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka bola na základe podanej žaloby „*o ochranu práva vecného bremena*“ účastníčkou konania na strane žalobkyne vedeného Okresným súdom Považská Bystrica (ďalej len „okresný súd“). Domáhala sa ochrany práva vyplývajúceho z vecného bremena týkajúceho sa prechodu cez parcelu patriacu žalovanému, ktoré získala podľa jej tvrdenia na základe vydržania. Spor sa týkal parcely, ktorá tvorí najmenej sto rokov jediný možný prístup k sťažovateľkiným rodinným domom, ku garáži a ku všetkým ostatným nehnuteľnostiam. Sťažovateľka v konaní pred okresným súdom poukázala na konanie vedené okresným súdom pod sp. zn. 9 C 780/93, v ktorom sa domáhala určenia, že je v podiele jednej polovice vlastníčkou spornej parcely. Jej žaloba však bola zamietnutá a bolo potvrdené vlastníctvo žalovaného, nadriadený súd však v odvolacom konaní pripustil, že k tejto parcele vzhľadom na jej využívanie právnymi predchodcami sťažovateľky, ako aj samotnou sťažovateľkou pre účely prechodu mohlo dôjsť k vzniku vecného bremena vydržaním. Nadriadený súd skonštatoval, že v tomto konaní otázku práva vyplývajúceho z vecného bremena nemôže riešiť, „*pretože vyžaduje ďalšie dokazovanie a potrebu podať novú žalobu*“.

Vzhľadom na správanie žalovaného, ktorý jej po skončení uvedeného konania stavebnými úpravami zamedzil užívanie predmetnej parcely pre účely prechodu k jej nehnuteľnostiam, podala sťažovateľka žalobu „*o ochranu práva vecného bremena*“. V konaní bolo vydané aj predbežné opatrenie, ktorým bol žalovaný zaviazaný umožniť sťažovateľke prechod cez predmetnú parcelu a ktoré bolo potvrdené nadriadeným súdom. Rozsudkom okresného súdu sp. zn. 5 C 180/2004 z 26. septembra 2005 bola žaloba sťažovateľky zamietnutá, tento rozsudok bol uznesením krajského súdu sp. zn. 5 Co 344/2005 zo 4. apríla 2007 zrušený a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie. Okresný súd vec opätovne prerokoval a podanú žalobu rozsudkom sp. zn. 5 C 180/2004 z 8. októbra 2007 opätovne zamietol dôvodiac, že „*sťažovateľka spornú plochu neužívala dobromyseľne a vraj to nepreukázala*“.

Krajský súd rozsudkom sp. zn. 5 Co 8/2008 z 15. októbra 2008 prvostupňové rozhodnutie potvrdil.

Sťažovateľka vo vzťahu k namietanému rozsudku krajského súdu uvádza:

«V rozpore so svojim vlastným predchádzajúcim uznesením zo dňa 4. 4. 2007 odvolací súd tvrdí, že „v predmetnej veci podmienka oprávnenosti držby práva zodpovedajúceho vecnému bremenu nebola preukázaná“. Krajský súd tvrdí, že na preukázanie dobrej viery nestačí len preukázanie skutočnosti, že ja žalobkyňa, resp. moji právni predchodcovia po istý čas bez prekážok cez sporný pozemok prechádzali, resp., že sa toto prechádzanie tolerovalo. Rovnako podľa názoru krajského súdu musí byť súčasne preukázaná aj existencia právnej povinnosti vlastníka pozemku a to povinnosti trpieť výkon žalobkyňou tvrdeného práva. Vraj vykonaným dokazovaním práve táto skutočnosť preukázaná nebola a preto nemožno usudzovať na oprávnenosť držby práva žalobkyňou ako predpokladu na vydržanie práva zodpovedajúceho vecnému bremenu, ktoré má zaťažovať pozemok vo vlastníctve žalovaného.

Tento názor Krajského súdu v Trenčíne je v rozpore so zisteným skutkovým stavom a je v rozpore so zákonom. Týmto rozhodnutím boli porušené moje základné občianske práva a slobody a bola porušená Ústava Slovenskej republiky.

Ja som nepochybne preukázala, že sporná parcela sa užívala spoločne ako prechod pešo i povozom na nehnuteľnosti mne patriace. K dohode došlo medzi vlastníkmi parc. č. 1173/2, ktorí boli právnyimi predchodcami žalovaného a mojimi právnyimi predchodcami. K tejto dohode došlo najneskôr okolo roku 1920. K tejto dohode boli účastníci donútení okolnosťami na mieste samom, pretože inak sa nehnuteľnosti užívať nedali. V tomto smere bola vec celkom nesporná a jasná a právo mojich právnych predchodcov nikto nespochybňoval.»

Sťažovateľka po citácii čl. 20 ods. 1 ústavy (v petite označila porušené základné právo len všeobecne čl. 20 ústavy, z obsahu odôvodnenia je zrejmé, že mala na mysli ods. 1 tohto článku, pozn.), práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu vyslovuje názor: *„Tieto zásady vyjadrené v citovaných právnych dokumentoch Krajský súd napadnutým rozhodnutím porušil a nerešpektoval.*

Krajský súd v Trenčíne napadnutým rozsudkom mi odmietol poskytnúť ochranu môjho vlastníctva a fakticky ma zbavil plnohodnotne užívať môj nehnuteľný majetok.“

Na základe uvedených skutočností sťažovateľka v závere sťažnosti navrhuje, aby ústavný súd vo veci rozhodol týmto nálezom:

„Krajský súd v Trenčíne rozsudkom zo dňa 15. 10. 2008 č. k. 5 Co 8/2008, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa, porušil základné právo sťažovateľky podľa článku 20 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa článku 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a článku 6 bod 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v znení protokolu č. 11.

Rozsudok krajského súdu v Trenčíne zo dňa 15. 10. 2008 č. k. 5 Co 8/2008 sa zrušuje a vec sa vracia Krajskému súdu v Trenčíne na ďalšie konanie.

Ústavný súd SR priznáva sťažovateľke finančné zadosťučinenie vo výške 10.000 €, ktoré je povinný Krajský súd v Trenčíne zaplatiť sťažovateľke do jedného mesiaca od doručenia tohto nálezu.

Krajský súd v Trenčíne je povinný nahradiť sťažovateľke trovy právneho zastupovania vo výške 640.56 € (dva úkony z hodnoty neurčitej znížené o 20 %, 2 úkony z hodnoty 10.000 €, 2 x režijný paušál) na účet advokáta JUDr. O. P., P., č. účtu:... do jedného mesiaca od doručenia tohto nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka v sťažnosti namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu.

Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická osoba alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Ak preskúmanie namietaného postupu, resp. rozhodnutia všeobecného súdu v rámci predbežného prerokovania vôbec nesignalizuje možnosť porušenia základného práva alebo slobody sťažovateľa, realnosť ktorej by bolo potrebné preskúmať po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie, ústavný súd považuje takúto sťažnosť za zjavne neopodstatnenú (I. ÚS 66/98, II. ÚS 101/03, II. ÚS 104/04).

Podstata námietok sťažovateľky spočíva v tvrdení, že krajský súd porušil základné právo sťažovateľky podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a právo

podľa čl. 1 dodatkového protokolu tým, že rozhodol „v rozpore so zisteným skutkovým stavom a v rozpore so zákonom“.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh ústavný súd zistil tieto okolnosti, z ktorých pri svojom rozhodovaní vychádzal:

Okresný súd v konaní „o ochranu práva vecného bremena“ rozsudkom sp. zn. 5 C 180/2004 z 8. októbra 2007 návrh sťažovateľky zamietol, pretože z vykonaného dokazovania dospel k záveru, že návrh nie je dôvodný. Uviedol, že je nesporné, že predmetná parcela, ku ktorej podľa tvrdenia sťažovateľky ona mala vydržať právo „priechodu“, vždy vlastnícky patrila žalovanému a jeho právnym predchodcom. „Navrhovateľka tvrdila, že vydržali právo priechodu medzi ich starým domom a domom odporcu tak, že cez parcelu medzi týmito domami a ďalej poza ich starý dom mali prístup k ich novému domu.“ Okresný súd dospel k záveru, že to tak nebolo, pretože základným predpokladom vydržania práva je dobromyseľnosť, ktorú sťažovateľka v konaní nepreukázala. „Parcela za starým rodinným domom navrhovateľky vždy vlastnícky patrila odporcovi. Navrhovateľka viedla s odporcom o tieto nehnuteľnosti súdne spory, kde tieto skutočnosti boli preukázané, bola zaviazaná nehnuteľnosť vypratať a vydať ich odporcovi, hoci tvrdila, že vlastníctvo nadobudla vydržaním. Už vtedy bolo preukázané, že nebola dobromyseľná a tak nemohla ani vydržať právo priechodu.“

Krajský súd rozsudkom sp. zn. 5 Co 8/2008 z 15. októbra 2008 uvedený rozsudok okresného súdu potvrdil, pretože dospel k záveru, že prvostupňový súd v konaní vykonal dokazovanie, ktoré navrhli účastníci konania, jeho výsledky správne vyhodnotil a vec po skutkovej a právnej stránke správne posúdil. V odôvodnení rozhodnutia interpretoval ustanovenie § 151o zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“) a uviedol, že právo zodpovedajúce vecnému bremenu možno nadobudnúť aj vydržaním. Aj keď právna úprava tohto inštitútu podliehala v priebehu času zmenám, vo všeobecnosti možno konštatovať, že zákonnými podmienkami vydržania boli vždy oprávnená držba, uplynutie zákonom určenej doby a spôsobilý predmet vydržania. Medzi základné podmienky vydržania teda patrí oprávnená držba práva

zodpovedajúceho vecnému bremenu. Oprávnenosť držby znamená, že osoba, ktorá právo vykonáva (drží), je so zreteľom na všetky okolnosti v dobrej viere, že z určitého právneho vzťahu, v skutočnosti domnelého, jej na jednej strane patrí právo k cudzej veci spôsobilé byť obsahom vecného bremena a že na druhej strane je niekto iný povinný strpieť výkon tohto práva. Podľa krajského súdu v prerokovanej veci podmienka oprávnenosti držby práva zodpovedajúceho vecnému bremenu sťažovateľkou preukázaná nebola, pretože na preukázanie dobrej viery nestačí len dokázať skutočnosť, že sťažovateľke, resp. jej právnym predchodcom určitú dobu nikto nebránil prechádzať cez pozemok žalovaného. Je potrebné preukázať aj to, že obsahom domnelého právneho vzťahu okrem výkonu práva je aj povinnosť vlastníka pozemku trpieť výkon sťažovateľkou tvrdeného práva. Vykonaným dokazovaním táto skutočnosť nebola preukázaná, v dôsledku čoho nemožno kvalifikovať držbu práva sťažovateľkou ako oprávnenú, ktorá je predpokladom vydržania práva zodpovedajúceho vecnému bremenu.

Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať skutkové a právne závery všeobecných súdov, ku ktorým dospeli pri interpretácii a aplikácii zákonov a ktoré sa stali základom ich rozhodnutia. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (podobne aj II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01, II. ÚS 231/04).

Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne a z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (podobne aj I. ÚS 13/00, I. ÚS 20/03, IV. ÚS 43/04).

Podľa § 151o ods. 1 Občianskeho zákonníka vecné bremená vznikajú písomnou zmluvou, na základe závetu v spojení s výsledkami konania o dedičstve, schválenou dohodou dedičov, rozhodnutím príslušného orgánu alebo zo zákona. Právo zodpovedajúce

vecnému bremenu možno nadobudnúť tiež výkonom práva (vydržaním); ustanovenia § 134 tu platia obdobne.

Podľa § 134 ods. 1 Občianskeho zákonníka oprávnený držiteľ sa stáva vlastníkom veci, ak ju má nepretržite v držbe po dobu troch rokov, ak ide o hnutelnosť, a po dobu desať rokov, ak ide o nehnuteľnosť.

Ťažiskovou v prerokúvanej veci je v podstate otázka interpretácie podmienok na vznik práva zodpovedajúceho vecnému bremenu vydržaním, konkrétne otázky oprávnenosti držby, resp. dobromyseľnosti držiteľa práva.

Krajský súd sa vo svojom rozhodnutí z hľadiska vecnej správnosti odvolal na obsah prvostupňového rozhodnutia sp. zn. 5 C 180/2004 z 8. októbra 2007. Ústavný súd takýto spôsob formulovania odôvodnenia rozhodnutia z hľadiska jeho preskúmateľnosti považuje za akceptovateľný [(obsah predchádzajúceho rozhodnutia je totiž dotknutým osobám dostupný jednak prostredníctvom jeho oznámenia – doručením v zmysle ustanovenia § 158 ods. 2 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov, ako aj prípadnou možnosťou nazretia do príslušného spisu v zmysle ustanovenia § 44 ods. 1 citovaného zákona)] (III. ÚS 241/07).

Krajský súd vo svojom rozhodnutí skonštatoval, že dokazovaním vykonaným v prvostupňovom konaní, ktoré považoval za správne, nebola preukázaná dobromyseľnosť sťažovateľky pri výkone práva zodpovedajúceho vecnému bremenu, z čoho vyvodil právny záver o nesplnení jednej z podmienok vydržania tohto práva zaťažujúceho parcelu vo vlastníctve žalovaného.

Krajský súd interpretáciu súvisiacej právnej úpravy (§ 151o ods. 1 Občianskeho zákonníka s odkazom na § 134 ods. 1 Občianskeho zákonníka) aplikoval na zistený skutkový stav a konštatoval nesplnenie jednej z podmienok vydržania práva zodpovedajúceho vecnému bremenu, a síce dobromyseľnosť sťažovateľky ako držiteľky práva. Odôvodnenie vyvodeného právneho záveru považuje ústavný súd za logické

a dostatočné, majúce oporu v relevantnej právnej úprave, a preto výsledok interpretácie uskutočnenej krajským súdom nepovažuje za zjavne svojvoľný.

V závere treba opätovne zdôrazniť, že ústavný súd nie je ďalšou inštanciou v sústave všeobecného súdnictva, ale nezávislým orgánom ochrany ústavnosti pôsobiacim mimo tejto sústavy. Z tohto postavenia mu preto v okolnostiach prípadu ani neprislúchalo posudzovať vecnú správnosť právneho záveru, ku ktorému krajský súd pri interpretácii a aplikácii zákona dospel. Ústavný súd však musel zaujať stanovisko k tomu, či rozhodnutie o odvolaní spĺňalo požiadavku kvality odôvodnenia v zmysle dotknutého čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Na základe uvedených skutočností ústavný súd zistil, že v rámci výkonu svojej právomoci krajský súd v rozsudku sp. zn. 5 Co 8/2008 z 15. októbra 2008 poskytol zrozumiteľným výkladom, ktorý patrí do jeho výlučnej právomoci, dostatočné odôvodnenie odpovedajúce na podstatné skutkové a právne otázky. Ústavný súd preto skonštatoval konformnosť citovaného rozsudku krajského súdu s obsahom označeného čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Vo vzťahu k námietkam porušenia základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu treba dodať, že v zmysle judikatúry ústavného súdu možnosť porušenia základných práv hmotného charakteru, v danom prípade základného práva vlastníť majetok a práva pokojne užívať svoj majetok, treba posudzovať vždy vo vzťahu k porušeniu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (IV. ÚS 367/08, I. ÚS 197/08). Medzi obsahom tohto základného práva a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť. Keďže porušenie práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd nezistil, námietka porušenia uvedených hmotných práv sa od počiatku javí ako zjavne neopodstatnená.

Ústavný súd vzhľadom na uvedené odmietol sťažnosť sťažovateľky podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. júla 2009